№ 6 Յունվարի 23 (Փետրվարի 4) 1879 Յունվարի 23 (Փետրվարի 4) № 6

ՈՒՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի

Բոլոր գրքերը ուղղում են Մշակի խմբագրատան մոտ։

Ստորագրությունները գնում են Պետերբուրգ
Գրքատուն Բոհունոյի „Միաբ"

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առավոտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերից)։

Ստորագրությունը ընդունվում է ամեն ինչ գնով։

Ստորագրությունների համար վճարվում են
իրատանչիր բառին 2 կոպեկ։

„ՄՇԱԿ"

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

1879 թուին

ԱՂ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԼԻ ԸՄԲԷՆ ՕՐ, բացի տոն և տաճկերին հետևելու պարից։

Լրագրի գիրքը և պրոգրամմեան նույն են մնում։ Միայն տոմարում ենք ՈՒՐՈՒՍԱԿԱՆ ՀԵՍՈՒՍԻԿԵԱՆԻ՝ «ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 բուբլի է, կէս տարվանը 6 բուբլի։ Գրմել կարելի է ՄԻԱՑՅԱԼ ԻՄՊԵՐԻԱՅԻՆ մէջ։

ԱՅԼԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅԵՐԵՆԻՔ ծախվում են 5 կոպէկով հատը։

Օտար քաղաքներից պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով՝ ТИФЛИСЪ Редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գրականական մասին — Ներքին տեսություն։ Նամակ Ալիքանդրապոլից։ Նոր գրքեր։—Արտաքին տեսություն։ Ցրտանոցում։ Թիւրքիա։ Նամակ Բիւրքիայից։—Իտալիա։ Լուսանկար։—Մշակի։ Հեռագիրներ։—Ստորագրություններ։—Տեղեկություն։

ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

—

Ժամանակի պէտ տարբերվելի հիմնադրությունների հայրենիքը միշտ ազատական ոգեկոչ, ոգեշխատական, բարբարոս երկիրներն են եղել։ Լուսավորված երկիրները միշտ պէտք է հետևեան թե ի՞նչ վատանգ է սպառնում նրանց գործերից, որ նրանք չեն հոգում ազատական պետությունների մէջ կարգ և կանոն մտցնելու, չեն պարտավորացնում այդ պետությունները ընդունել նոր, աւելի ազատասիրտ կառավարչական ձևեր, չեն ստիպում նրանց բարեկարգել իրանց գործերը և միանգամայն մտցնել իրանց վարչական կազմակերպությունների մէջ։

Հին, կլասիկական աշխարհում, կարծում էին որ իրատանչիր պետությունը այն ժամանակ բարգաւաճ է, երբ նրա հարևանը գրեթէ բարգ, թոյլ և անկարգ է։ Այժմեան գարում իրատանչիր պետությունը աշխատում է որ իր հարևան պետությունները բարգաւաճ, բարեկարգ լուսաւորված լինեն։ Մէկի բարգաւաճությունը մեզանից, իր հարևանին էլ օգուտ է։

Մի պետության մէջ լուսաւորության պակասությունը, առաստաղի նեռազմելը, փողերի գնի ընկնելը, մի որ և է հիւանդություն ծագելը,—վնաս է իր բոլոր հարևան պետություններին։ Այդ պատճառով իրատանչիր պետություն պէտք է ցանկանայ որ իր բոլոր հարևան պետությունները գոհ, բարեկարգ և բարգաւաճ լինեն, ծագված գրությունները մէջ գտնվեն, որովհետև այդ բանը իրան էլ օգուտ է։

Ճանաչված է, վերջապէս, որ լուսաւորված Իրատանչիր հասկանայ այդ ճշմարտությունը և բոլոր եւրոպական պետությունները վերնագրի խաստությանը ապահովեն որ թիւրքիայի և Պարսկաստանի պէտք երկիրները ընդունեն կառավարչական աւելի կանոնաւոր և ժողովրդական ատչմանագրություն, մտցնեն լուսաւորություն իրանց երկիրների մէջ, իրատարածեն վարչական հարկաւոր վերանորոգությունները։

Թող հասկանան վերջապէս որ այդ երկիրների բարբարոս, նախապատական, անկարգ գրությունը մէջ մեզանից վնասագոյն է սպառնում և ամբողջ լուսաւորված աշխարհին։

Եւրոպական կենդրոնը շուտվից ասել թիւրքայ Հայաստանին վարչական թերաւավարության բանը, արդարամարտելով այդ ասելու շատ նեղիրը և այդ անելու ազգությունը։

Բայց ի՞նչ կասի Եւրոպան, երբ թիւրքայ կառավարությունն անշարժությունն, նրա ձեռքով նեղարգած բարբարական և նախանձոտ Քնեշման և Հայաստանցիությունն, ամբողջ պետությունն մէջ ամբող անիշխանությունն պատճառով տարակ ապրությունը կը տարածվի Հայաստանում, որից կը ծագեն զանազան տարաձևոիկ ախտաներ, որոնք ընդարձակվելով կը սպառնան տարածվել Եւրոպայում և աւերել լուսաւորված երկիրները։

Ընդ ժամանակ Եւրոպան կը հասկանայ որքան ոչ գործ ունի և արշամարտել ամենափոքրիկ ազգությունն անգամ։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—

ՆԱՄԱԿ ԱԼԻՔԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ

—

2 յունվարի

Պատերազմը վերջացավ, վերջացավ և տվյալ ասողությունների համար չանհանգիստ վանաությունը։ Ալիքի որ կողմ կամենա դարձել, բայց ամեն կողմից լրվում են գանգատներ առաջի անձնական դրությամբ գրվածներ վրա։ Շատերը, որոնք հարստացան էին և կրկին հարստացան սեղանով պատերազմի ժամանակվանից, ի հարկէ անաղարտություն կը լինեն, բայց սոսկին գատարկության բարդությանն և նիրհանան գրությունը գոյություն ունի նա վատթար վիճակին հնարավորի և ոչ առանձնաբար։ Ինչու, արդեանն բնչ հնչա մեզանից մեկը որ ձեռք էր բերել մի քանի ֆունտներ։ Նա նայն հնչությունով ուրեմ վատանում է իր ունեցածը սարսափելի շտապությունով։ Շատերությունները ասելով հարկի քիչ ոչ ոչ հանգիստ ունեցող, որ նրանք ոչ շտապությունները անում են իրանց անհանգանությունի մէջ, բնանունների մէջ, ոգեկոչն ասան մէջ ասուն խանդ, խնդրագրեր տալ, հրատարակեր անել, քանդվածին չարքով գարդարվել, մարդերին հնանել։ Բայց սարսարդարդ ոչկանանդրագրության հասարակ մարդերը ոչ ոչ անհանգիստ չարքությունները իր ասանը կամ բնանունների մէջ չեն կատարում հարկաւ, ոչ փոգոցներում և գլխաւորապես գինանանոցում։ Նրա բնանունները գոյություն ունեցան ցանկալ հարգով է կատարում, ցրտասանում է լինում, հարգասա չունի

հարկին, բայց նա փոգոցներում, գինանանոցում, առաստաղանից մինչև գինիները ոչ, ոգեանդարներում, գարեջուր—գարանոցում քիչիկ է տեսնում, ասասում խմում, կիգասա և ամենագարդիր տեսարանները ներկայացնում, հարգելով փոգոցներն մի գարեջ մինս գարեջ դիպչում, քիչիկի մէջ թաղվում, բերանից ամենասարսափելի կիգասա հարկանելիներ գարս թափում չամանչերով գեղեցիկ տեսի ներկայությունից անգամ, կիգաս անում և տեղը նկատ ժամանակ անիծանարար մեկ մեկս գանանանում։ Հիմա հարցնում ենք, որ տեսակ բարդությունները փչացած ժողովրդի վերջը թչ գալս է լինի, թէ ոչ վերջին չգիտություն, ազգասություն, արդեան թչասան ազգասության կարասություն, բանասանասություն և այլն։ Բայց ժողովրդի բնասարդությունն նա ծանոթ տեսնեն սա էլ կարդալ է նախասանեկ որ այդ չարությունը գարս չեռոց, ժողովրդը գարձեալ չէ իրասանեկս, այլ ազգասում թէ մի տեսակ և տեսանանի գեղար կրկին գարանի և այդ ժողովրդին փոգ սլիասանեկս։ Մինչց սոսկ այն ժամանակ տեսարանեկս, կրկին չարասանեկս է նոցնը թչ որ բարեկիրթ հասարանությունն հասարանանի է, թչ որ սոսկ ազգի հասարանությունը թարդեցով և արհամարհանքով գեղար է գարաչ և կրկին։ Եւ թչ այն ժամանակ բարգեցի ուրեցարդարդության հասարանությունը հասարդի թչ հնա, որ այս սոսկ չարթանքի, թչչասասությունների սարդին գասանանդի ժողովրդին անհարգարար և տեսանանի սարդությունները գարդի գարարար գարանանը մինչս հարդ է և կը լինի տեսնի սենչթությունը և ազգասությունը։ Այո, ազգասությունն է ժողովրդին գլուի այդ տեսակ կարարարդեր անարարդանանությունն մարդը, և այդ ժողովրդի նեղությունները, տասանարդները և հարասարազանները են մեզարար, որ թիւրարանեց և տեսանարդեր են գանվում մինչս գլուի ժողովրդի կիսանը, նրա նեղքան և ազգարան։

Եւ երբեք չեմ տարանում, որ իմ ազգասեր նեղարարդան ժողովրդը չտանի և չէ տանիցել իր բարկությունը, բարի և ազնիւ ձգասանելը։ ոչ, նա նայնպես մեծ սէր ունի, ուստեղ ունի գլուի կրրթությունը և չասասարությունը, նա պատրաստ է մինչս իր չասալ ծանրանի վրա տանիցանել և այն տասարդերը, որ նրանից կը պահանջվի ուսանանանների, նեղեցիներ, ընթերցարանի, թատրանի և այլ ազգասարանի գլուի համար։ Բայց երբ նրան գրեցով չը կաս, ասանարդով չը կաս, ասարքեր պահանջով չը կաս, այն ժամանակ ի հարկէ, ժողովրդը ինքն իր գլխու ոչինչ չէ կարող լինել և մի լասանդրի վիճակի մէջ մնանի։

Լուսաւորված երկիրներում լուսաւորությունը, գիտությունը, արհեստը հասարակ ժողովրդի մէջ տարարվում է չատ անգամ հարասանանքի միջոցներով։ Հարասանանքը ժամանակով անագին գումարներ վճարում են ուսանանանների, հասանարանների, արհեստանոցների, գիտությունների և լուսաւորությունների ազգ և այլ վճարարությունների, նամանավանդ այդ բարերը գիտասարդաց տարդի լուսաւորի ազգասեր ազգասարդ ժողովրդի գասանանների կրթությունի համար, նրանց ազգասությունից ազատելու համար, որ ազգասարդ սերունդը պատասարդ գասարդարդի լինի, գասարդանաց և ազգասությունի սանանարդ ինչպես նեղեցիներ։ Ալիքանդրապոլի հարասանանքը լաւ հասկանում են, որ ամեն մի բարի գործը իր բարի ազատ և բարի հետևանքները ունի, նաև լաւ հասկացած են, որ մի ազգի բնակիչներ բարեկիրթությունից կախված է և նրա ազգասարդ նեղությունները, գասարդը, ասանարդը և գասարդը։ Ալիքանդրապոլի հարասանանքը և բարեկիրթի իշխանները ինչու համար պէտք է չը հասկանան, չը գգան, չը հասկանան և չը կասարեն նորը ինչ որ ուսաց ազգի հարասանանքը հասկանում են, գգում են, հասկացած են և կատարում են ամեն բան ժողովրդի համար իրան անգամ պարտավորությունը։

Ցաւս ունեմ ընթերցողը կը հասկանի ինչ հետ, որ թէ մի բարեկիրթ, լուսաւորված, ազգասեր գասարդարը բարեգործ մարդ ազգասությունն